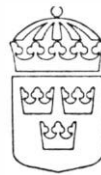

Motion till riksdagen

1988/89: Sf259

av Charlotte Cederschiöld (m)

Reglerna för registrering av vårdår

Mot.
1988/89
Sf259 – 265

En av de reformer som genomfördes under den borgerliga regeringstiden var föräldrars rätt till s. k. vårdår om de under större delen av ett kalenderår vårdat "ett här bosatt barn som inte fyllt tre år" (11 kap 6a § AFL). Bestämmelsen, som gäller fr. o. m. år 1982, innebär att föräldern får tillgodoräkna sig året som år med pensionspoäng. För att få full ATP krävs 30 år med pensionspoäng. Har man exempelvis endast 27 år med pensionspoäng får man endast 27/30 ATP. Vårdår påverkar inte pensionspoängens storlek utan kvalificerar endast för tid.

De viktigaste förutsättningarna som måste vara uppfyllda för att få vårdår tillgodoräknade är följande:

- Sökanden har vårdat barn utan att samtidigt ha förvärvsarbetat eller studerat
- Endast vård före barnets 3-årsdag räknas som vårdtid
- Vården har sammanlagt varat men än 6 månader av kalenderåret. Behöver inte vara sammanhängande
- Skriftlig ansökan görs till försäkringskassan senast ett år efter utgången av det år som skall tillgodoräknas.

Möjligheten att få räkna pensionsår för vård av barn är särskilt viktig för den förälder som tar det största ansvaret för barnet/barnen. Denna rättighet skall ses mot bakgrunden av att en man på tio får full pension och en kvinna på hundra, enligt försäkringsbolagens information. ●rsaken är i regel brist på ATP-år för kvinnans del, ofta grundat på hennes ansvarstagande för barnen.

Riksdagen har vid flera tillfällen de senaste åren behandlat det sjunkande antalet anmälningar av vårdår, riksdagarna 1986/87 och 1987/88.

Någon konkret åtgärd som förändrat situationen för de föräldrar som nu missat en del av sin framtida pensionsinkomst har dock inte vidtagits. Däremot har broschyren "Föräldrapenning" kompletterats med information om vårdår. Frågan utreds därtill ingående bl. a. med SCB:s hjälp medan statistiken talar sitt tydliga språk.

Totalt antal beviljade vårdår 1982: 17159
" " " " 1986: 5474

Mot. 1988/89
Sf259

Beviljade vårdår fördelade på
kön " " " " 1982: 17038 kvinnor, 121 män
1985: 5326 kvinnor, 40 män

Enligt riks försäkringsverkets beräkningar (pressmeddelande 88-12-19) skulle siffrorna innebära att i verkligheten missar nio av tio denna möjlighet till bättre pension.

Med all sannolikhet är det så att människor inte medvetet tackar nej till bättre pensionsförhållanden. Man kan således ifrågasätta om den kartläggning av 1000 personer som SCB nu gör verkligen ger ett resultat som motsvarar de resurser kartläggningen tagit. Befintlig statistik torde vara tillräckligt belägg för att informationen om vårdårsrätten är bristfällig. Det kan naturligtvis finnas både politiska och administrativa underliggande skäl till detta. Om det nu finns en gemensam politisk vilja att föräldrar verkligen ska få de pensionsförbättringar de har rätt till, borde det nu finnas förutsättningar för nya regler för registrering av vårdår.

De två vägar som förefaller mest naturliga är då antingen direkt riktad information eller automatisk registrering. Båda vägarna förutsätter riksdagsbeslut.

I det ena fallet för att utsträcka anmälningstiden så att den riktade informationen till hela den berörda befolkningen hinns med. Man skulle få söka fram dem som har "samhörighet" med barn under tre år och som inte "av egen kraft" tjänat in PGI pga. föräldrapenning, förvärvsinkomst eller annan pensionsgrundande ersättning. Detta kan inte ske förrän vid eller efter utgången av andra året efter vårdåret, dvs. då det enligt nuvarande regler är för sent att ansöka. Ansökningstiden måste då utsträckas. En viss sannolikhet talar för att den vägen blir dyrare pga. att en direkt korrespondens med alla föräldrar blir nödvändig. Onödigt krångligt kan det också synas att gå den vägen i dataålderns tidevarv.

Det är tekniskt okomplicerat att göra en automatisk registrering, men det kräver ett omformulerat riksdagsbeslut angående vårdårets registrering. En automatisk registrering skulle kunna tillgå så att alla föräldrar till barn under tre år registreras automatiskt för tillgodoräknande av vårdår. Alla som har haft en inkomst över ett basbelopp faller omedelbart bort, precis som med gällande bestämmelser. Endast i de mycket få fall där båda föräldrarna haft inkomst under ett basbelopp krävs att kontakt tas för att utröna vilken förälder som haft det huvudsakliga ansvaret för barnet. Administrationen skulle därmed hållas på ett minimum och föräldrar skulle slippa fylla i blanketten, komma ihåg anmälningsdatum etc.

Det krävs således ett nytt riksdagsbeslut när det gäller registrering av vårdår om föräldrar i fortsättningen skall komma i åtnjutande av de pensionsrättigheter de faktiskt har. En schablonmodell med automatisk registrering borde vara den smidigaste och för alla mest praktiska och rättvisa lösningen. Den ger ingen förtur till den som är om sig och kring sig

eller har vana vid blanketter, tider och pappershantering. Automatisk registrering vore att föredra. Skulle man ändå stanna för direktinformation kan detta ses som ett steg på vägen. Det väsentliga är dock att medborgarna på ett enkelt och praktiskt sätt kan tillgodogöra sig sina rättigheter.

Mot. 1988/89
Sf259

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändring av reglerna för registrering av vårdår i enlighet med motionens riktlinjer.

Stockholm den 18 januari 1989

Charlotte Cederschiöld (m)